

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2022. gada 14. novembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Daugavpils valstspilsētas domes (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 173/2022),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt likuma “Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā” (turpmāk – Likums) 4. panta otro daļu, 5. panta otro un piekto daļu un 8. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 101. pantam un spēkā neesošu no apstrīdēto normu spēkā stāšanās brīža;

1.2. apturēt Likuma 5. panta piektās daļas piemērošanu līdz dienai, kad stāsies spēkā Satversmes tiesas spriedums.

2. Likuma 3. pants noteic aizliegumu eksponēt padomju vai nacistisko režīmu slavinošus objektus. Savukārt tā 4. pantā ir noteikti demontējamie objekti.

Saskaņā ar Likuma 4. panta otro daļu papildus 4. panta pirmajā daļā minētajam objektam citus šā likuma 3. pantā noteiktajiem kritērijiem atbilstošus demontējamus objektus nosaka Ministru kabinets.

Likuma 5. panta otrā daļa paredz: “Šā likuma 4. pantā minēto objektu dokumentēšanu un demontāžu veic tā pašvaldība, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgais objekts atrodas.”

Savukārt atbilstoši Likuma 5. panta piektajai daļai šā likuma 4. pantā minēto objektu demontāžu pašvaldības īsteno ne vēlāk kā līdz 2022. gada 15. novembrim.

Likuma 8. panta pirmā daļa nosaka: “Šā likuma 4. pantā minēto objektu demontāžu finansē vienādā apmērā no valsts un tās pašvaldības, kuras administratīvajā teritorijā attiecīgais objekts atrodas, budžeta līdzekļiem.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic: izskatot pieteikumu, kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzēja iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā ar saturiski līdzīgu pieteikumu, lūdzot izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1. un 101. pantam (ieteikums Nr. 126/2022). Izskatot minēto pieteikumu, Satversmes tiesa 2022. gada 14. septembrī pieņēma lēmumu par atteikšanos ierosināt lietu, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu (turpmāk – Satversmes tiesas 2022. gada 14. septembra lēmums).

Izskatāmajā pieteikumā ir ietverti papildu apsvērumi par to, kāpēc jautājums par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu demontāžu skar pašvaldības autonomās funkcijas – gādāt par savas teritorijas labiekārtošanu – izpildi. Tāpat pieteikums papildināts ar jauniem apsvērumiem par to, kāpēc Daugavpilī nebūs iespējams piesaistīt privātpersonu naudas līdzekļus, kas

nepieciešami Daugavpilī esošo objektu demontāžai. Pieteikumam ir pievienota grāmatvedības izziņa par fizisko un juridisko personu ziedojumu apmēru, kas saņemts kopš Likuma spēkā stāšanās.

Līdz ar to pieteikuma faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības un kolēģijai no jauna jāvērtē tā atbilstība Satversmes tiesas likumā noteiktajām prasībām.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

6. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 7. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir pašvaldības domei. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmo daļu pieteikumu Satversmes tiesā pašvaldības dome var iesniegt tikai tad, ja apstrīdētais akts aizskar attiecīgās pašvaldības tiesības.

Satversmes tiesa ir atzinusi: lemjot par to, vai pašvaldības dome ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ir jāpārbauda, vai pieteikumā ir sniegts pamatojums viedoklim par to, ka apstrīdētais akts aizskar attiecīgās pašvaldības tiesības. Proti, vai no tām normām, atbilstība kurām tiek apstrīdēta, izriet tiesības konkrētajai pašvaldībai un vai apstrīdētā norma aizskar šīs tiesības, tas ir, rada pašvaldībai kādas nelabvēlīgas sekas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-01 5. punktu*). Savukārt šis viedoklis saistībā ar apstrīdēto normu pēc būtības ir izvērtējams lietas sagatavošanas un izskatīšanas gaitā (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 16. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2007-21-01 5. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas, uzliekot pienākumu pašvaldībai demontēt Ministru kabineta noteiktus objektus, liedz Pieteikuma iesniedzējai pienācīgi organizēt un izpildīt tās autonomā kompetencē nodoto funkciju – gādāt par savas teritorijas labiekārtošanu –, jo visas darbības ar labiekārtojuma objektiem, tostarp pieminekļiem, piemiņas plāksnēm un citiem līdzīgiem objektiem, esot teritorijas labiekārtošana un kopšana likuma “Par

pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē. Tomēr Pieteikuma iesniedzējai neesot paredzētas nedz tiesības piedalīties lēmuma pieņemšanā, nedz tiesības tikt uzklausītai. Turklāt esot jāņem vērā arī tas, ka demontāžas veikšanai ir noteikts termiņš – 2022. gada 15. novembris, tādējādi arī šajā aspektā apstrīdētās normas iejaucoties pašvaldības autonomajā funkcijā.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās normas arī liedzot Pieteikuma iesniedzējai lemt par tās finanšu resursu izlietojumu. Pašvaldībai, kuras teritorijā demontējama objekts atrodas, vienādās daļās ar valsti ir pienākums finansēt šo objektu demontāžu, ciktāl to nesedz privātpersonu ziedojumi. Tomēr laika posmā no Likuma spēkā stāšanās dienas līdz 2022. gada 22. septembrim esot saziēdota tikai neliela daļa no objektu demontāžai nepieciešamajiem līdzekļiem. Tādējādi pašvaldībai ar saviem līdzekļiem esot jāfinansē 50% no demontāžai nepieciešamā kopējā finansējuma. Likumdevējam, uzdodot pašvaldībai jaunu uzdevumu, esot bijis jāparedz atbilstošs finansējums šā uzdevuma izpildei. Tas neesot darīts, un arī tāpēc esot aizskarts pašvaldības princips.

Tādējādi esot nepamatoti aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 1. un 101. pantā ietvertās tiesības.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19. panta pirmās daļas prasībām.

8. Pieteikumā ir norādīta Pieteikuma iesniedzēja, institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, un prasījums Satversmes tiesai. Pieteikumā ir ietverts lietas faktisko apstākļu izklāsts, kā arī juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1. un 101. pantam.

Pieteikumam ir pievienots Daugavpils valstspilsētas domes 2022. gada 30. jūnija lēmums par pieteikuma iesniegšanu Satversmes tiesā. Pieteikumu ir parakstījis Daugavpils valstspilsētas domes priekšsēdētājs. Tāpat tam ir pievienoti Satversmes tiesas likuma 18. panta ceturtās daļas 2. punktā norādītie dokumenti.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. pantā noteiktajām prasībām.

9. Pieteikumā ir lūgts piemērot tiesību pagaidu aizsardzības līdzekli – apturēt Likuma 5. panta piektās daļas piemērošanu līdz dienai, kad stāsies spēkā Satversmes tiesas spriedums.

Satversmes tiesa 2022. gada 14. septembra lēmumā norādīja, ka Satversmes tiesas likuma 19.² panta piektajā daļā ir paredzēts tikai viens tiesību pagaidu aizsardzības līdzeklis – tiesības apturēt tiesas nolēmuma izpildi, ja iesniegta konstitucionālā sūdzība. Lūgums apturēt apstrīdētā regulējuma darbību nav neregulēts procesuāls jautājums, kuru Satversmes tiesa būtu tiesīga izlemt.

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu “Par likuma “Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā” 4. panta otrās daļas, 5. panta otrās un piektās daļas un 8. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 101. pantam” pēc Daugavpils valstspilsētas domes pieteikuma (pieteikums Nr. 173/2022).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – **līdz 2023. gada 14. janvārim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādīto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis